

IZVJEŠTAJ
O ISTRAŽIVANJU GRAĐE O SELJAČKOJ BUNI 1573. U INOSTRANIM
ARHIVIMA 1969. I 1970. GODINE

Josip Adamček — Ivan Filipović — Mate Križman

U okviru četverogodišnjeg projekta o istraživanju građe o seljačkoj buni 1573. radili smo 1969. i 1970. u središnjim arhivima Mađarske, Slovačke i Austrije. Taj se rad nadovezivao na prethodna istraživanja iz 1968. godine.

U Mađarskom državnom arhivu u Budimpešti trebalo je prema prvobitnom planu građu o buni tražiti u desetak fondova u arhivima Ugarske dvorske komore i Ugarske dvorske kancelarije. U toku rada plan se morao znatno proširiti. Pregledano je ukupno 29 fondova s građom iz doba seljačke bune, ali istraživanja još uvijek nisu završena.

U Središnjem državnom arhivu Slovačke u Bratislavi plan je predviđao istraživanja u arhivu obitelji Erdödy i još nekih obitelji koje su u XV i XVI stoljeću imale posjede u Hrvatskoj (Zay i Revay).

U austrijskim arhivima radilo se prema indikatorima sakupljenim za vrijeme rada 1968. godine. Uz nekoliko novih fondova, u Beču i Grazu su temeljitije proučeni fondovi na kojima se radilo već 1968. godine. Istraživanja su zatim vršena u zbirka starih rukopisa i nadbiskupskom arhivu u Salzburgu.

Vremenski raspon od 1564. do 1574. godine, za koji se pregledala sva građa, određen je, jednako kao i u ranijim istraživanjima, tako da se obuhvati neposredna prethistorija bune, kao i njeno ugušivanje (istrage i suđenje pobunjenim seljacima).

U ovaj izvještaj unesen je samo pregled građe o buni, ali su inače pobilježeni i ostali spisi koji se tiču Hrvatske, a napose agrarnih odnosa u Hrvatskoj.

Kako se u Arhivu Hrvatske planira da se pored evidencije stvori i potpuna zbirka mikrofilmova o seljačkoj buni 1573, dosta vremena je posvećeno pripremi pronađene građe za snimanje.

MADŽARSKI DRŽAVNI ARHIV U BUDIMPEŠTI

Najvažniji novi dokumenti o prilikama na susjedgradsko-stubičkom vlastelinstvu uoči seljačke bune 1573. pronađeni su u arhivu Ugarske kraljevske komore (Archivum Camerae regiae Hungaricae) koji danas čini dio Mađarskog državnog arhiva (Sekcija E). Ugarska je komora upravljala Susjedgradom i Donjom Stubicom u doba stvaranja pobunjeničkog žarišta na tim posjedima. Iz doba te uprave sačuvao se u osnovnim fondovima komorskog arhiva velik broj dokumenata, tako da se povijest susjedgradsko-stubičkih posjeda može upoznati do najsitnijih pojedinosti. Najvažniji rezultat svih istraživanja predstavlja svakako pronalazak susjedgradskog urbara iz 1566. s dopunama iz 1569.

U Mađarskom državnom arhivu pregledan je veći dio fondova koji imaju dokumente iz 1564—1575. Obradeno je ukupno 29 fondova, od toga 21 fond iz arhiva Komore.

Dio regesta u ovom izvještaju nije preveden s latinskoga. Ostavljeni su na latinskom zbog toga što su to originalni regesti iz indeksa koji su nastali u komorskoj registraturi, a i zato što je dio spisa nestao pa su regesti jedini izvor o dotičnom događaju.

1. *Protocolla camerale consilii*

Protokoli komorskog vijeća (E-1) obuhvaćaju vremensko razdoblje od 1549—1773. Međutim, za razdoblje 1564—1575. sačuvani su samo za godine 1564—1567. (do kolovoza), 1568—1570. (do travnja) i protokoli za rujan i listopad 1575. U njima se nalazi dosta podataka o Susjedgradu i Stubici iz doba komorske uprave. Neki od njih pojavljuju se i među spisima serije »Expeditiones camerales« koji su zapravo i nastajali na temelju odluke Komorskog vijeća. U protokolima se nalaze ove bilješke o susjedgradsko-stubičkim posjedima (ispisi iz protokola):

1566. II 21.

»Informatio data est in Cameram Aulicam una cum responso Stephani Gerdak de officio Provisoratus arcis Zenderew.«

1566. II 28.

»Stephano Gerdak alias contrascribae Zygethiensi ad rationem salarii sui officii praefati Zigethiensis dati flor. 75.«

1566. III 21.

»Scribendum ad Gerdak, ut statim veniat ad Cameram, etiam instructus, ut statim ad Zenderew proficisci queat.«

1566 III 26.

»Magnifico domino Francisco Thahy ratione sui salarii dati fl. 100.«

1567. I 7.

»Scriptum Reverendissimo domino episcopo Zagradiensi, et est rogatus, ut commissarios ordinet qui de violentiis per Franciscum Thahy colonis arcis Zomzedwara et Stubycza illatis nunc pro re nata cognoscant, eorum autem

cognitio scripta huc mittatur. **Officiales Maiestatis Suae in Zomzedwar commissariis de expensis necessariis providebunt. Inclusum est exemplum scripti mandati Caesarei ad Tahy editi.**«

1567. I 7.

»Scriptum est officialibus medietatis Zomzedwar et Stubicza iisque deliberatio Maiestatis Suae Caesareae significata. Incluso etiam mandati ad Tahy editi exemplo.«

1567. II 12.

»Consilium camerale Suam Maiestatem de violentiis per dominum Tahy patris informandam censet; provisorio Gerdak vinum dividendum committitur, de omnibus proventibus arcis Zomzedwara et castelli Also Stubicza sollicitam curam habituro.«

1567. II 14.

»Litterae ad Stephanum Gerdak et Joannem Varasdiensem de responso domini Tahy scriptae, missae sunt per nuntium vicarii de Lepoglava et scriptum vicario, ut litteras ipsas Camerae illis per certum hominem transmittat.«

1567. IV 4.

»Responsum est litteris Stephano Gerdak et Joanni Varasdiensi ad scripta sua de statu arcis Zomzedwara et actis domini Tahy, item de bonis Gyulay ad Cameram, per proprium nuntium et quod nemini quidque de iuribus Suae Maiestatis concedant. Et si quid habuerint posthac difficultatis, id quoque Camerae perscribant.«

1567. IV 12.

»Consilium camerale querelam Ioannis Varasdiensis contra Franciscum Tahy, inclusa opinione de eodem Tahy, ad Aulam mittendam censet.«

1567. V 15.

»Ad Gerdak Stephanum, ex eo quod litterae suae ad Cameram datae sunt in domo domini praefecti casu amissae, prout litterae suae inclusae testantur, si quod est tale quod Cameram scire oporteat, de eo Cameram reddat certiore, litteras Caesareas in negotio inquisitionis contra Tahy renovatae Camerae illi iam transmittit.«

1567. V 26.

»Ad Caesarem transmittendae litterae Stephani Gerdak et monenda Sua Maiestas, ut Capitulo Zagrabiensi iniungere dignetur ut medietatem decimarum suarum Maiestati Suae solita arenda concedat. Item ut domino Tahy iniungatur, ne praediales colonos arcis Zomzedwara ad militiam cogat, cum sit Maiestati Suae damnosum.«

1567. VI 10.

»Inquisitio Zomsedwariensis domino mag. Damiano assignata in consistorio Camerae pro faciendo extractu.«

1567. VI 16.

»Ad litteras Stephani Gerdak respondendum.«

1567. VI 17.

»Comparuit in consistorio Camerae Episcopus Zagrabiensis referens capitulum voluisse decimas bonorum Zomzedvariensium domino Tahy arendare, sed inhibitione Stephani Gherdak interveniente noluerunt deinde neutri parti

arendare, sed ut colligerent illas communiter pro qualitate bonorum cuiusvis partis, et postmodum cum capitulo conveniatur. Scribendum est hac de re Capitulo et relatio domini Praepositi inserenda.«

1567. VI 18.

»Mandatum concipiendum ad dominum Thahy ne colonos arcis Zomzedwara et castelli Also Stubycza Kanisam ire cogat. Item ut a medietate decimarum a Capitulo Zagrabienzi pro usu Suae Maiestatis arendatarum absteineat.«

1567. VII 6.

»Ad Caesarem de domino Thahy, qui in arcem Zomzedwara certos conduxit pedites pixidarios.«

Nota

»Michael litteratus notarius Capituli Zagrabienzis videtur idoneus ad officium contrascribatus arcis Zomzedwara.«

1567. VII 6.

»Ad Stephanum Gerdak, ut mittat huc litteras attestatorias contra Thahy aut earum exemplum. De conductione peditum in arcem Zomzedwara per dominum Thahy informabitur Caesarea Sua Maiestas ac quicquid Sua Maiestas concluderit, idem sibi significetur.«

1567 VII 31.

»Ad Stephanum Gerdak de querelis domini Tahy contra ipsum factis.«

1567. VII 6.

»Ad Stephanum Gerdak, quod subditi arcis Zomzedwar hic querelas suas contra dominum Tahy proposuerint, qua de re etsi etiam inquisitio sit specificata, tamen eas quoque eorum subditorum querelas Suae Maiestati Camera proponet. Item necesse est ut benignam Maiestatis resolutionem et mandatum expectet.

Item ut Gerdak se contra dominam uxorem domini Tahy et officiales atque servitores suos modeste gerat, neque de se aliquas querelas hic vel ad Suam Maiestatem proponere sinat.«

1568. III 27.

»Requirendi magister Damianus de Aranyan et Chuzius Joannes, ut ad inquirendos proventus et dissensionem inter dominum Franciscum Tahy et Casparum Gherdak de administratione arcis Zomzedwara et castelli Also Stubicza in Slavoniam proficiscantur, de voluntate Caesaris, ad eandemque capesendam provinciam statim huc veniant, hinc eo expediendi. Instructio etiam pro iisdem commissariis concipienda. Mandata expedienda ad Franciscum Tahy, ut commissarios expeditos admittat, sic etiam ad Casparem Gherdak, ac ad subditos arcis, ut in praesentiam Prothonotarii conveniant, ibique de quaesitis fateantur.«

2. Expeditiones camerales

»Expeditiones camerales« (E-15) čine dosta cjelovitu seriju spisa komorskog arhiva, a obuhvaćaju vremensko razdoblje 1531—1772. Pregledani su spisi i elenhi za razdoblje 1564—1574. (elenhi br. 615—622). Seriju spisa sačinjavaju koncepti različitih dopisa koji su upućivani iz Komore, ali se uz pojedine koncepte nalaze kao priloz i primljeni dopisi. Pregled građe o Susjedgradu i Stubici izrađen je prema elenhima, koji međutim ne odražavaju u potpunosti sadašnje stanje spisa.

1565. VII 14.

Suae Maiestati demisse suadetur Stephanum Gerdak rationistam Szigethiensem ad alium locum clementer transferre.

1566. VII 8.

Suae Serenitati repraesentatur utilius fore mediae partis castrum Zomzedwara et castelli Stubicza proventus aut ad rationes et usus Suae Serenitatis convertere aut pro certa summa exarendare.

1566. VIII 31.

Suae Maiestati demisse repraesentatur negotium per F. Tahy repraesentatum pro exactiori inquisitione in commodius tempus dilatum esse.

1566. IX 26.

Maximiliani II mandato commissariis praecipitur, ut Stephanum Gerdak arcis Zomzedwara et castelli Also Stubicza pro provisorio, Joannem literatum Varasdiensem pro contrascriba installent.

1566. IX 26.

Suae Serenitati elaborata cameralliter instructio tam pro provisorio quam contrascriba arcis Zomzedwara... benignae ratihibitionis regiae causa submititur.

1566. IX 26.

P. Erdödy et F. Tahy nomine Maximiliani imperatoris notitia datur, medietatem proventuum arcis Zomzedwara in usus publicos usque plenam causae decisionem esse convertendam.

1566. X 7.

Suae Maiestati repraesentatur F. Tahy ab omni exactione taxae a subditis praestandae inhibendum esse.

1566. X 7.

Camerae Aulicae, magistro victualium Suae Maiestatis et episcopo Zagrabiensi: ad elligendos proventus arcis Zomzedwara et installationem Stephani Gerdak in provisorium arcis Zomzedwara.

1566. XI 15.

Reverendissimo Domino Zagrabiensi committitur investigatio patrarum violentiarum per F. Tahy contoremque eius in arce Zomzedwara et castello Also - Stubicza.

1566. XII 7.

Sua Maiestas informatur de resignatione et administratione dimidietatis arcis Zomzedwara et castelli Also Stubicza.

1566. XII 7.

Stephani Gerdak et Joannis litt. Varasdiensis... gravamina contra F. Tahy exposita.

1567. I 7.

Reverendissimo Domino episcopo Zagrabiensi committitur denominatio commissariorum ad investigationem certarum iniuriarum colonis castrum Szomzedwara et castelli Also Stubicza a supremo capitaneo Francisco Thahy illatarum peragendam.

1567. I 7.

Stephano Gerdak et Joanni litterato Varasdiensi, ut negotium colonorum castris Szomzedwara et castelli Also Stubicza apud Dominum Thahy diligenter sollicitentur, commissariisque ad hoc delegatis de expensis necessariis prospiciant.

1567. II 12.

Stephano Gerdak ut sollicitetur dominum Thahy ut vexationi subditorum arcis Zomzedwara et castelli Also Stubicza finem imponat: triticum porro et vina non necessaria ad arcis et castelli intertentionem et quae sine damno diutius servari non possunt, dividantur.

1567. V 15.

Stephano Gerdak ut negotium inquisitionis contra dominum Thahy urgendae diligenter et mature exequi curet.

1567. V 15.

Suae Maiestati quaerelae officialium in Szomzedwara et Also Stubicza constitutorum contra violentias domini Thahy factae demisse repraesentantur, adiecta contrascribae eius loci informatione de bonis nuper defuncti Joannis Gyulay.

1567. V 15.

Sua Maiestas a Camera de inquisitione super rebellione Zomzedwariensi peracta informatur.

1567. V 18.

St. Gerdak et Joanni litt. Varasdiensi officialibus castris Zomzedwara iniungitur, ut occultam inquisitionem super morte et bonis Joannis Gyulay peragent atque circumstantialiter de his Camera informent.

1567. V 26.

Suae Maiestati decimas castris Szomzedwara et castelli Also Stubicza a Capitulo Zagrabiensi conducendas esse demisse repraesentatur, serioque per Suam Maiestatem domino Thahy interdicendum fore, ne colonos praesertim Suae Maiestatis ad inconsueta et indebita servitia adigere praesumat.

1567. VI 2

Sua Maiestas exoratur, ut hospitiorum distributionem Georgio Thahy demandare dignetur, ne ullo modo causarum directorem in hospitio suo turbare praesumat.

1567. VI 18.

St. Gerdak ut inquisitionem per hominem regium mandato compulsorio et testimonio Capituli Zagrabiensis mediante peragi curet, decimas Capituli eiusdem colligat arendamque pro iis statis temporibus depositurus.

1567. VI 20.

Mandatum Suae Maiestatis domino Thahy sonans de non impedienda per ipsum decimarum per officiales regios fienda perceptione, deque colonis arcis Szomszedwara et castelli Also Stubicza ad indebita servitia non compellendis.

1567. VII 7.

Suae Maiestati repraesentatur, quod cum dominus Thahy in arcem Szomzedwara certum numerum militum induxisset, ei mandato Suae Maiestatis serio praecipendum fore, ne vi et potentia mediante aliquid contra iura Suae Maiestatis attentare praesumat.

1567. VII 18.

Suae Maiestati opiniones Camerae de causa arcis Zomzedwara demisse repraesentantur.

1567. VII 24.

Stephano Gerdak provisorio Zomzedwariensi praecipitur, ut in negotio Francisci Tahy diligenter agat.

1567. VII 1.

Repraesentatio Camerae ad Suam Maiestatem de negotio revisionis causae Zomzedwariensis demisse transmittitur.

1567. VIII 13.

Probatur diligentia Stephani Gerdak in conductione decimarum Capituli Zagrabiensis adhibita, una committitur, ut easdem colligendas et aptis locis reponendas curet.

1567. IX 17.

Colonis ad castrum Szomszedwara et castellum Also Sztubicza pertinentibus decimae officialibus Suae Maiestatis sine ulteriori resistentia et sub amissione capituli et bonorum praestandae ordinatur.

1567. IX 17.

Stephano Gerdak scribitur, ut si quid Franciscus Tahy contra iura fisci molietur, illico Cameram informet.

1567. X 7.

Stephano Gerdak: probatur eiusdem studium in promovendis negotiis Suae Maiestatis, quo statuti F. Tahy contradixit; una ordinet, ut vina et vetus annona, quae ulterius conservari nequirent, bono praetio divendantur.

1567. XI 24.

Suae Maiestatis colonorum arcis Szomszedwara et castelli Also Stubicza in decimatores armata manu insurgentium temeritatem serio mandato Suae Maiestatis coercendam esse censetur.

1567. XI 26.

Stephanus Gerdak ad Cameram comparere iubetur rationum suarum revisionem praestolaturus.

1567. XII 3.

Magnifico F. Tahy de decimis per Stephanum Gerdak collectis et de arenis arcis Szomszedwara et castelli Stubicza scribitur.

1567. XII 10.

Magnifico Francisco Tahy de restantiis salarii eiusdem exsolvendis et de insolentiis Stephani Gherdak scribitur.

1567. XII 26.

Sua Maiestas sedem iudicariam regni Sclavoniae in causa relicte quondam Andreae a Theuffenbach super bonis ad arcem Zomzedwara et castellum Also Stubicza pertinentibus decisionem urget.

1568. I 29, br. 74

Ad Stephanum Gerdak: »Quod decimas a colonis arcis istius Zomzedwara et castelli Also Stubicza in specie non exigendas, sed veterum usum illis concedendum esse clementer devenit«.

1568. II 18.

Camera Hungarica Suae Maiestati: controversiis inter Stephanum Gerdak et Franciscum Tahy non cessantibus Bano mandatum inquisitorium dandum esse.

1568. III 26, br. 160

Damianus de Aranian, regni Sclavoniae prothonotarius, denominatur qua commissarius ad sopiendas inter Franciscum Tahy et Stephanum Gherdak exortas controversias.

1568. V 13.

Stephano Gerdak officiali Zomzedvariensi iniungitur, ut usque adventum commissariorum, qui controversiam inter illum et Franciscum Tahy cognoscere debebunt, pacifice et tranquille se gerat.

(Fasc. 1, fol. 60—61)

1568. V 30.

Franciscus Thahi requiritur, ut summam 1000 fl. de salarii sui debito Suae Maiestati relaxare velit.

(Fasc. 1, fol. 129)

1568. VIII 26.

Dominus Damianus de Aranyan (in simili ad Ioanem Chwzy) ad cognoscendas controversias inter Dominum F. Tahy et Stephanum Gerdak qua commissarius denominatur.

1568. VII 29.

Conceptus quoad Ioannem Chwzy et Zomzedvaram

(Fasc. 3, fol. 77)

1568. VIII 12.

Stephano Gerdak ratione iniuriarum per F. Tahy sibi illatarum rescribitur, ut adventum commissariorum iam denominatorum expectet; quod vero ad foeni combustionem per colonos domini Ludovici Ungnad factam attinet, eidem quoque rescribitur, ut interea donec res per commissarios sit decisa, vineas illorum sequestret.

1568. VIII 12.

Quibus iniuriis et molestiis Ludovicus Ungnad et Franciscus Tahy non tantum servitores Suae Maiestatis et Stephanum Gerdak officialem arcis Zomzedwara, sed etiam miseram plebem affecerunt, Suae Maiestati demisse repraesentatur.

(Fasc. 4, fol. 46)

1568. X 20, br. 208

Stephano Gerdak: mittat litteras Capituli Zagrabiensis, quibus medianibus certi capitanei Canisienses variarum violentiarum causa citantur.

1568. X 28, br. 231

Domino Francisco Tahy perscribitur, ut de arendatione dimidietatis castri Zomzedwara et castelli Also Stubicza desistat.

1568. XI 18, br. 299

Francisco de Thah ad suam petitionem qua arendationem castri Zomzedwara et castelli Stubicza sibi concedi petit, rescribitur ante litis et causae decisionem nihil exoperari apud Suam Maiestatem posse.

1568. XII 9, br. 423

Perscribitur, ut litterae evocatoriae et exhibitoriae pro evocando Mathia Kerecheny ad proximam dietam transmittantur.

1569. II 17.

Suae Maiestati repraesentatur nullam officialium mutationem esse ante decisam causam controversiae intuitu castri Zomzedwara sustinendam.

1569. II 25.

Suae Maiestati cameraliter repraesentatur usque decisionem controversiae intuitu bonorum Zomzedwara et Also Stubicza inter Franciscum Tahy et Stephanum Gerdak vigentis praefata bona sub sequestro tenenda censeri.

1569. III 8.

Stephano Gerdak cameraliter committitur inventarium arcis Trakostyan conficiendum.

1569. III 15.

Sua Maiestas informatur intuitu controversiarum inter Franciscum Tahy et Stephanum Gerdak vigentium. Praeterea eidem Tahy medietatem arcis et castelli pro oblata 4000 florenorum summa ad certum tempus inscribendam censeri.

1569. III 26.

Stephano Gerdak rescribitur Nicolaum litteratum ad exactiorem praestandam rationem super administratis regni Sclavoniae subsidiis adigendum venire.

1569. V 13.

Suae Maiestati repraesentatur, quibus cum conditionibus dimidia pars arcis Zomzedwara et castelli Also Stubicza Francisco Tahy exarendari possit.

1569. V 27.

Stephano Gerdak iniungitur, ut salarium 25 fl. Petro litterato provisorio arcis Trakostyan exsolvat.

1569. VI 15.

Francisco Tahy rescribitur, ut ob exiguos proventus camerales intuitu salarii extradandi tantisper se contineat, donec maiores proventus aerario illati fuerint.

1569. VI 17.

Suae Maiestati repraesentantur formulae inscriptionalium et reversalium a Francisco Tahy super medietate arcis Zomzedwara et castelli Also Stubicza recipienda.

1569. VIII 27.

Suae Maiestati repraesentatur super instantia Statuum et Ordinum Regni pro restitutione arcis Zomszedwara supplicantium.

1569. VIII 30.

Suae Maiestati opinio Camerae de petitione Francisci de Thah et Lucae Zekel repraesentatur.

1569. IX 19.

Suae Maiestati opinio Camerae de acervis frugum in Zomzedwara existentium proximius excutiendis transmittitur.

1569. X 4.

Suae Maiestati informatio Camerae de supplici libello Stephani Gerdak transmittitur.

1569. XI 20.

Nicolao litterato in Also Stubicza rationistae notum reditur provinciam exigendi restantias Michaeli Herlenouicz delatam haberi.

1569. XII 20.

Tahy Francisco pro statu notitiae significatur Michaeli Herlinowitz exactio-
nem restantiarum commissam haberi.

1570. II 20.

Michaeli Herlenovich rationistae in Zomzedvara Suae Caesareae Maiestatis
rescriptum.

1570. II 20.

Stepano Gerdak in negotio restantiarum rescriptum.

1571. I 8.

Casparo Gherdak notum reditur, se domino Joanni Zermeg in negotio dicae
regiae in Slavoniae regnum exmisso, adiunctum esse.

1571. III 24.

Dominus Zermeghius, ut Nicolaum litteratum rationistam pro nunc
magnifici domini Francisci Tahy, ad cameram hanc mittat, requiretur.

1571. III 24.

Petit Camera, ut Franciscus Tahy rationistam suum Nicolaum litteratum
huc expediat.

1571. IV 2.

De resignatione arcis Zomzedvara et castelli Also Stubicza Imperatori
rescriptum.

1571. IV 16.

Joanni Zermeghio et Joanni Ankerreiter scribitur Suam Maiestatem
clementer ordinasse, ut dimidia arx Zomzedwar et castellum Also Stubicza
finito inscriptionis termino a magnifico domino Francisco Tahy recipiatur et
viduae relictae olim Andreae a Teuffenbach consignetur.

1571. IV 16.

Magnificus dominus Franciscus Tahy vigore mandati regii ad restituendam
finito inscriptionis tempore dimidiam arcem Zomzedwara et castellum Also
Stubicza monetur.

1571. IV 28.

Stephanus Gherdak ad Suam Maiestatem Viennam evocatur.

1571. V 2.

Suae Maiestati opinio Joannis Ankerreiter respectu resignandae Suae
Maiestati dimidia arcis Zomzedwara et castelli Also Stubicza transmittitur.

1571. VI 17.

Franciscus Tahy de pensione ratione arcis Zomsedvara et castelli Also
Stubicza requisitus.

1571. VII 3.

Franciscus Tahy requisitus ut summam arendae ratione arcis Zomzedvara
et castelli Also Stubicza ad terminum iam praefatum deponat.

1571. VII 3.

Imperator certior factus de missa per Franciscum de Tah arenda pro medietate arcis Zomzedvara et castelli Also Stubicza.

1571. VII 27.

Francisco de Tah litterae recognitionales super pensione per eum Camerae huic persoluta.

1571. IX 1.

Ad Franciscum Tahy in negotio restantiarum.

1571. IX 7.

Relatio commissariorum ad occupandam medietatem arcis Zomzedvara et castelli Also Stubicza expeditorum ad Aulam.

1571. XII 7.

Relatio commissariorum qui ad recipiendam de manu Francisci Tahy dimidietatem arcis Zomzedvara et castelli Stubicza missi fuerant, ad Aulam missa. Cuius relationis copiam dominus Hozutoty habet.

1572. I 28.

Francisco Tahy scriptum ut mediam partem omnium frumentorum Michaeli Herlenovicz assignet.

1573. I 2.

Michaeli Herlenovicz provisorii arcium Zomzedvara et Also Stubicza ad litteras suas responsum.

1573. I 28.

Litterae Michaelis Herlenovicz super querelis colonorum arcium Zomzedvara et Stubicza ad hanc Camerae datae ad Aulam missae.

1573. VI 3.

Michaeli Herlenovich ad litteras suas responsum.

1573. I 23.

De vidua Teuffenbachiana ratione dimidietatis arcis videlicet Zomzedvara et Also Stubicza Imperatori rescriptum.

1573. III 27.

Magnifico Francisco Thahy scriptum de dividendo frumento.

1573. IV 11.

Rationistae Zomzedvariensi Michaeli Herlenowyth de rationibus Stephani Gerdak scriptum.

1573. VI 2.

Querelae colonorum arcis Zomzedvara et castelli Alsostubycza contra magnificum Franciscum Thahy.

(Spis manjka, El. nr. 622, Litt Z)

1573. XII 17.

Informata est Maiestas Sacratissima de fassionibus rusticorum captivorum contra nonnullos nobiles in Slavonia factis, quod nobiles ad querelas sive fassiones rusticorum citari et condemnari nequeunt, uti itidem iudicibus regni visum est, quorum sententia per Directorem causarum scripto comprahensa est, una eius Maiestati transmissa.

1573. XII 18.

Scriptum Suae Maiestati de statu causarum tricesimatorum Sclavonicorum per officiales et colonos Petri Ratkaj verberatorum, et qualiter ad futuram Diaetam citandi videantur, formula citationis per Directorem causarum concepta una transmissa.

3. Benignae resolutiones

"Benignae resolutiones" (E-15) sačinjavaju veliku zbirku kraljevskih mandata i rezolucija o različitim pitanjima iz područja djelatnosti Ugarske komore. Pored spisa postoje i kopijalne knjige u koje su prepisani mnogi mandati. Pregledani su spisi i elenhi (br. 545-556) za razdoblje 1564-1574. Uz svaki je regest naznačeno da li se dotična isprava sačuvala samo u originalu (*in origine*), prijepisu (*in copia inserta*) ili u originalu i prijepisu (*in origine ac copia inserta*).

1564. IX 20, *in orig. ac inser.*

Dretschafft Wolfgangus civis Viennensis ex salario F. Tahy exolvendus.

1564. XII 8, *in copia inser.*

Tahy per Franciscum factarum in commissionem diurnarum expensarum exolutio adursa.

1565. I 10, *in orig. ac inser.*

Laak in arce sub directione Francisci Tahy constitutis peditibus stipendium exolvendum.

1565. V 29, *in orig. ac inser.*

Laak, stipendium peditibus sub directione F. Tahy.

1565. IX 12, *in orig. ac inser.*

Zomzedwara ad arcem profligati Bani et gentium in merito pro peragenda inquisitione contra culpabiles Zomor Ioannes cum homine Capituli Strigoniensis cum expensis denominatus.

1565. IX 14, *orig. ac inser.*

F. Tahy debitor W. Dretschafft et Ioannis Maystetter.

1565. X 10, *in orig. ac inser.*

Zomzedwara ad arcem profligatus Banus — inquisitio, Zomor Ioannes.

1565. XII 20, *in orig. ac inser.*

Stubicza in castello et Szomszedwara rata Andreae cond. Teufenbach viduae et filiarum rebellium in quali summa inscribi aut iure perennali vendi posset, petita informatio.

1565. XII 30, *in orig.*

De Teuffenbach Andreae (Henningh) per viduam eiusque generos de patratris contra Maiestatem ad Zomzedwara tumultibus Ioannes Zabo examinandus et Maiestas informanda.

1566. III 30, *in orig. ac inser.*

Szomszedwara sub arce super profligatione Bani inquisition an Aulam mittenda.

1566. VII 1, *in orig.*

Szomszedwara castri et Stubicza castelli de proventibus petita informatio.

1566. VII 23, *in orig. ac inser.*

Szomszedvara castri et Stubicza castelli de proventibus rescriptum.

1566. IX 2, *in orig. ac inser.*

Szomszedvara castri de provisoratu cum Stephano Gerdak tractandum.

1566. IX 19, *in orig.*

Szomszedvara de provisoratu assumendo cum Stephano Gerdak tractatus ineundus adurgetur.

1566. IX 30, *in orig. ac copia*

Szomszedvara arcis ad officiolatum de expeditione Stephani Gerdak et Ioannis litterati de Varasino.

1566. X 4, *in orig.*

Tahy Francisci ad datam exculpatoriam declarationem de violentiis in arce Szomszedvara patratris quid ultra respondendum sit, informatio petita.

1566. XI 9, *in orig. ac inser.*

Tahy Francisci de violentiis in arce Szomszedvara et castello Stubicza patratris et per quos cognoscendis rescriptum.

1566. XI 10, *in copia inser.*

Stubicza castelli et arcis Szomszedvara super provisoratu et contrascribatu reversales.

1566. XI 10, *in copia inser.*

Varasdiensis Ioannis litterati super contrascribatu arcis Szomszedvara et castelli Stubicza reversales.

1566. XII 30, *in orig. ac inser.*

Szomszedvara arcis de commoditatibus per quem et quibus cedendis.

1566. XII 30, *in orig. ac inser.*

Stubicza castelli de facta consignatione.

1566. XII 30, *in orig. ac inser.*

Tahy ad Franciscum de tradendis habitationibus arcis Szomszedvara provisorum et contrascribae item de crudelitate eiusdem erga subditos mandatum.

1567. III 3, *in orig.*

Stubicza castelli medii de commoditate officialibus regiis.

1567. IV 15, *in orig. ac inser.*

Zomszedvara arcis per officiales positarum querelarum contra F. Tahy investigatio, mandata pro commissario.

1567. V 15, *in orig. ac inser.*

Castri Zomszedvara in merito proventuum et commoditatum F. Tahy excusatio pro opinione submissa.

1567. V 23, *in inserta copia*

Consultatio suscipienda, num Ambrosius litteratus de Gregoryanczy et Mathias Kereczeny, authores tumultus Zomszedvariensis, evocandi sint nec ne.

1567. VI 17, *in copia*

Zomszedvara arcis ad rationem conducendae decimae.

1567. VI 17, in orig. ac copia

Thahy Franciscus ne colonos arcis Zomzedvara Kanisam pro lustratione ire cogat, adhortandus.

1567. XI 23, in orig.

Hozuthothy Georgii opinio de causa Zomzedwariensi (expetita).

1567. XII 1, in orig.

De causa Szomzedwariensi, mandata.

1567. XII 11, in orig.

Decimis in specie de praestandis ad colonos castrum Zomzedwara et castelli Also Stubicza mandata concipienda.

1567. XII 27, in orig.

Stubicza et Zomzedwara ad castellum spectantium bonorum de cognitione non suscipienda ad iudices regni Sclavoniae mandata concepta.

1568. I 23, in orig. ac inser.

Zomzedwara castrum et Stubicza castelli a subditis decimae vini in natura non exigendae.

1568. II 2, in orig.

1568. II 10, in orig.

1568. II 20, in orig.

Gerdak Stephanum inter et Thahy Franciscum vigentes controversiae.

1568. III 15, in orig.

Commissariis ad sopiendas controversias inter Franciscum Thahy et Stephanum Gerdak vigentes nominatis instructio et mandata dimittenda.

1568. VII 27, in orig. ac inser.

Gerdak Stephanus contra Franciscum Thahy.

1568. VIII 10, in orig. ac inser.

Zomzedwara ad castrum cum instructione commissarii illico mittendi.

1568. XII 6, in orig.

Zomzedwara in negotio de 4-or evocatoris et totidem exhibitoriis rescriptum.

1568. XII 29, in copia

Zomzedwara ad castrum spectantium bonorum de non suscipienda cognitione.

1569. I 14, in orig. ac inser.

Stubicza Also castelli super medietate pro Thahy inscriptionales concipiendae et Viennam pro expeditione submittendae.

1569. II 15, in orig. ac inser.

Gerdak Stephanum inter et Franciscum Thahy de vigentibus controversiis.

1569. II 22, in orig. ac inser.

Gerdak Stephanus provisor quid titulo proventuum arcis Zomzedwara administraverat annue, petita informatio.

1569. III 9, *in orig.*

Gerdak contra Tahy: commissariorum relatio pro opinione et voto submissa.

1569. IV 2, *in orig.*

Gerdak Stephanus quid titulo proventuum arcis Zomzedvara administraverat annue, petita informatio.

1569. V 3, *in orig.*

Tahy Franciscus: de dimidia parte castri Zomzedvara quanti inscribendi informatio adursa.

1569. VI 2, *in orig.*

Commissariorum ad resignadam Francisco Tahy alteram medietatem arcis Zomzedvara et castelli Also Stubicza de expeditione resolutio.

1569. VI 6, *in orig.*

Bisztra in possessione de existente certa curia nobilitari per Tahy et Gerdak occupata ac eatenus factis querelis.

1569. VI 19, *in orig.*

In eodem merito resolutio.

1569. VI 23, *in copia inserta*

Stubicza castelli super medietate pro F. Tahy inscriptionalium copia.

1569. VI 29, *in orig.*

Zomzedvara castri ex parte Carnioliae et Styriae de metis controversis petita informatio.

1569. VI 30, *in orig. et inser.*

Tahy Francisci praetensio salarii militaris arendae pro medietate castri Zomzedvara et Also Stubicza imputanda.

1569. VII 2, *in orig.*

Stubicza castelli pro alia medietate Francisco Tahy resignanda commissarii denominati.

1569. IX 7, *in orig.*

Zomzedvariensi de causa commodius expedienda consultandum et Maiestas informanda.

1569. IX 9, *in orig.*

Zomzedvariensi de causa resolutio.

1569. IX 14, *in orig.*

Tahy Francisco quomodo media pars arcis Zomzedvara resignata sit, relatio commissionis Viennam submittenda.

1569. X 27, *in orig. ac inser.*

Mecknicz viduae in subsidium, cum causa Zomzedvariensis dilata sit, 400 fl. ex proventibus camerilibus numerandi.

1569. XI 11, *in orig. ac inser.*

Stubicza castelli intuitu an et qualiter cum vidua Teuffenbachiana tractandum vel iure agendum, petita informatio.

1571. II 1, in orig.

Ut summa 8000 fl. Hung. per Stephanum Gregorianczy, generum viduae a Teuffenbach, ad Cameram hanc deposita, magistro solutionum bellicarum Andraee Schnaterlio assignetur.

1571. IV 9, in orig. ac inser.

Stubicza de medietate dispositio regia.

1571. VII 26, in orig. ac inser.

Stubicza medietas a F. Tahy recipienda et viduae A. Theuffenbach resignanda.

1571. IX 25, in orig. ac inser.

1571. X 22, in orig. ac inser.

1571. X 5, in orig. ac inser.

Hoszutothy Georgius consiliarius cum sibi adiungendo ad receptionem a Fr. Tahy medietatis castri Szomzedwara et castelli Also Stubicza commissarius nominatus.

1572. I 18, in orig. ac inserta copia.

Maximiliani II mandata episcopo Tininiensi Feyerkew, Lucae Szeckel et Capitulo Zagrabienis ut in arcem Zomzedwara et castellum Stubicza Ursulam Hennyngh introducant.

1572. III 19, in orig.

Gerdak Stephani erga supplicationem informatio petita.

1572. V, in orig. ac inser.

Gerdak Stephano 100 fl. dandi titulo subsidii, et de servitio prospiciendum.

1572. VI 30, in orig. ac inser.

Meknicz(er) cum Ursula iuxta tenorem procedendum.

1572. VI 30, in orig. ac inser.

Zomzedwara expeditis commissariis mandatum, instructio et querela utriusque partis submittenda.

1572. VI 30, in orig. ac inser.

Commissariis in causa Zomzedwariensi expeditis de expensis provideri et cum Ursula Meknicz iuxta tenorem litterarum obligatarum procedi iubetur.

1572. IX 12, in orig. ac inser.

Summa 10 mil. fl. per viduam Teuffenbach deposita ad Aulam mittenda; mandatum Maximiliani II.

1572. IX 19, in orig. ac inser.

Mandatum regium, ut F. Negwathi summam 900 fl. a vidua Hennyng depositam Viennam mittat.

1572. XII 4, in orig. ac inser.

Maximiliani II mandatum de exolvendis diurnis episcopo Wesprimiensi in Regnum Sclavoniae proficiscenti, ut in commissione aliqua partem capiat.

1573. II 9, Viennae

"Remisimus vobis nuper mandata ex Cancellaria nostra Hungarica expedita pro maturiori exactione dicae. Cum itaque et alias ob causas vobis antea saepe

recitatas, et nunc propter seditionem rusticorum in Sclavonia exortam, certa pecunia ad certos de novo conscribendos milites numero circiter quingentos sine omni dilatione opus sit, denuo vobis benigne praecipimus, ut eam exacti-
onem omnibus modis urgeatis, et nobis quamprimum et sine mora, quid ex ea collectum fuerit, scripto Vestro declaretis..."

(Acta orig. 1573, rsz. 43, fol. 103-104)

1573. VIII 29, in orig.

Bratikovecz filiali in 30-a de patrato per Petrum Ratkay excessu.

1573. XII 7, in orig. ac inserta.

Rusticorum rebellium in Sclavonia super fassionibus cum iurisperitis consultandum et informatio submittenda.

1573. XII 10, in orig.

Ratkay Petrus ratione violentiarum per colonos suos tricesimatoribus Regni Sclavoniae illatarum per causarum directoratum in ius citandus.

1573. XII 12, in orig.

Gerdak Stephani de articulis supplicationis circa gratiam, qua res suas impignoratas redimere queat, deposita informatio.

1573. XII 12.

Camerae opinibnis suae deponendae causa supplicatio Stephani Gerdak mittitur, qua gratiam sollicitat ad res suas Posonii oppignoratas redimendas.

(Acta 1573. december, rsz 43, fol. 476)

1573. XII 18.

Ad Suam Maiestatem de citatione Petri Ratkaj.

(Acta, 1573. december, rsz 30, fol. 27-28)

1573. XII 19.

Mandatum ad Michaellem litteratum Herlenowith de rationibus Stephani Gerdak.

(Acta, 1573. december, rsz 30, fol. 24)

4. Litterae ad Cameram exaratae

Iako su komorski službenici iz Susjedgrada često slali izvještaje i dopise Komori u Požun, u ovom fondu (E-41) pronađeno je samo 5 isprava koje se tiču susjedgradskih posjeda. Fond nije cjelovit. Mnogi primljeni dopisi nalaze se danas i u drugim fondovima komorskog arhiva. Pregledani su spisi od 1564. do 1575. (svežanj 7-10).

1564. IV 25, Siget

Stephanus Gerdak: relatio de bonis Marci Horvath, de quibus partem decimarum episcopus Draskovich recipit.

(Acta, 1564, ev, fol. 98-99)

1565. VIII 31, Visvar

Franciscus Tahy exolutionem militum suorum sollicitat.

(Acta, 1564. ev, fol. 165)

1567. VIII 7, Donja Stubica

Stephanus Gerdak contra F. Tahy propter oppressionem colonorum; de decima Capituli.

(Acta, 1568. ev, fol. 78-79)

1568. V 5, *Susjedgrad*

Stephanus Gerdak adventum commissariorum exspectat; de oppressione colonorum et divenditione vini.

(Acta 1568. ev, fol. 49-59)

1569. *Apostoli (29. VI)*

Contractus Capituli Zagrabiensis cum F. Tahy et Stephano Gerdak de decimis capitularibus in Stubicza, Szomszedvara et Novaki, pro summa 200 fl. hung.

(Acta, 1569. ev, fasc. 53, fol. 93)

5. Instructiones camerales

Od instrukcija kraljevskim povjerenicima, koji su u nekoliko navrata dolazili na Susjedgrad, u ovom je fondu (E-136) sačuvana samo jedna. Sve su sačuvane instrukcije inače uvezane u knjigu (A-2230).

Instructio Sacrae Romanorum, Hungariae, Bohemiae etc. Regiae Maiestatis Franciscus Tahy, supremo Regni Hungariae citra Danubium per Maiestatem Suam capitaneo constituto, pro exercendo officio eodem suo data in Gracz, die prima mensis martii, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo tertio.

(Fasc. 6/173, pag. 317-320)

Instructio Egregiis Francisco Neghwaty et Jacobo Wyzkelethy, commissariis ad receptionem medietatis arcis Zomzedwara et castelli Alsostubicza de speciali Sacrae Caesareae et Regiae Maiestatis, Domini nostri clementissimi mandato, ex Camera hac Suae Maiestatis expeditis data. Posonii, die septima augusti anno 1571.

(Fasc. 1, nr. 23, fol. 213-215)

Instructio Egregiis Stephano Gerdak et Emerico Jezerniczky, commissariis ad conscriptionem decimarum districtus Bexen in comitatu Zaladiensi existentis de speciali Suae Caesareae Regiae Maiestatis mandato a Camera Hungarica expeditis, data.

(Fasc. 1, nr. 19)

6. Neoregistrata acta (NRA)

Iz ove velike zbirke komorskog arhiva (E-148) građa iz Hrvatske restituirana je 1960. godine. Unatoč tome, u zbirci se još uvijek nalazi mnogo isprava koje se tiču hrvatskih vlastelinstava. Rad na fondu još nije završen (od 110 elenha pregledana su samo 34). Pronađeno je nekoliko važnih spisa o prilikama uoči seljačke bune 1573.

Informatio Stephani Gerdak, 1576.

(Fasc. 632, nro 15)

Informatio Stephani Gerdak, 1567.

(Fasc. 632, nro 18)

Informatio Stephani Gerdak, 1568.

(Fasc. 632, nro 20)

Informatio Stephani Gerdak, 1568.

(Fasc. 632, nro 21)

Representation Statuum et Ordinum Regni Croatiae et Sclavoniae.

(Fasc. 632, nro 14)

- Genealogia familiae Hennyng de Zomzedwara.
(Fasc. 592, nro 4, 8, 21)
- Actio familiae Hennyng contra Gabrielem Tahy.
(Fasc. 592, nro 10)
- Reversales Michaelis Herlenowych, 1571.
(Fasc. 732, nro 91)

7. Urbaria et Conscriptiones

Veći dio građe, koja se tiče Hrvatske, iz zbirke "Urbaria et Conscriptiones" (E-156) restituiran je 1960. godine. Naknadnim proučavanjem ustanovili smo da se u toj zbirci još uvijek nalazi priličan broj urbara i druge građe o hrvatskim posjedima. Posebnu vrijednost imaju pronađeni inventari i urbar Susjedgrada i Stubice uoči seljačke bune 1573.

Inventarium castri Zomzedwara et castelli Also Zthwbycza anno 1566 confectum.

(Fasc. 51, nro 1)

Regestum factum super nova connumeratione universorum honorum et proventuum castri Zomzedwara pro utraque parte Sacrae scilicet Caesareae Regiaeque Maiestatis ac Magnifici Domini Francisci Tahy anno 1566. die 19. novembris reambulatorum et conscriptorum.

(Fasc. 51, nro 2)

Extractus urbarii castri Zomzedwara 1567.

(Fasc. 51, nro 3)

Inventarium arcis Zomzedwara et castelli Also Zthubytza 1571.

(Fasc. 100, nro 39)

8. Acta cameralia

Zbirka "Acta cameralia" (E-205) nastala je izvan redovne registrature Ugarske komore, naknadnim sređivanjem spisa u njenom arhivu. Nema arhivskih pomagala, pa je rad dosta otežan. Pronađeni su ovi spisi:

1565.

Capitulum Zagrabiense Petro Erdödy bano quoad querelas F. Tahy contra familiam Hennyng propter occupationem arcis Szomszedvara et Stubicza.

1567. I 31.

Stephani Gerdak et Joannis Varasdiensis responsum ad Cameram quoad differentias cum F. Tahy.

1568. IV 7.

Stephani Gerdak et Joannis Varasdiensis querela ad Cameram contra Tahy porrecta.

1568. XII 8.

Tahy responsum ad Cameram quoad officiales camerales.

9. Lymbus

U zbirci "Lymbus" (E-211), koja je nastala naknadnim sjedinjavanjem spisa nekih komorskih ureda, pronađeni su veoma važni spisi o istrazi poslije ugušivanja seljačke bune 1573.

Querela communitatis colonorum Berdoczensium per dominum Thahy propugnatorum (1566).

(B-2122, fol. 465)

Interrogationes pro inquisitione in Elliam Gregorich.

(Series II, nro 32)

Conscriptio fassionum a 33 seditiosis rusticis capitivis prolatarum (Izvod sa saslušavanja 33 uhapšena seljaka u Grazu).

(Series II, nro 32)

Instructio doctori Ioanni Huetstocker de uberiori inquisitione in Eliam Gregorich.

(Series II, nro 32)

10. Acta Camerae Hungaricae

Prema različitim indicijama moglo se očekivati da će u fondu »Acta Camerae Hungaricae«, najvažnijem fondu u arhivu Ugarske dvorske kancelarije, biti mnogo spisa o seljačkoj buni 1573. Nažalost, za razdoblje 1564-1574. sačuvalo se samo nekoliko spisa koji se ne odnose na Hrvatsku.

1569. VI 15.

Mandatum officiali F. Tahy Francisco Vitez in fuga constituto, ut rationes de administratione sua reddat.

(Br. 971, 1569)

1569. VI 20.

Nundinale privilegium pro arce Szomszedwara.

(Br. 982, 1569)

II

SREDIŠNJI DRŽAVNI ARHIV SLOVAČKE U BRATISLAVI

U Bratislavi se danas čuva veliki arhiv obitelji Erdödy (Ustredny archiv rodu Erdödy). Ta je obitelj u XVI stoljeću u Hrvatskoj posjedovala nekoliko velikih vlastelinštava. Seljaci s Erdödyjevih vlastelinštava Cesargrada, Okića i Jastrebarskog sudjelovali su u seljačkoj buni 1573, a i sami su u nekoliko navrata dizali lokalne bune. Ban Petar Erdödy (1557—1567) bio je upleten u borbu feudalaca oko susjedgradsko-stubičkih posjeda, a njegova udovica Barbara Alapić poslala je 1573. obiteljske banderije da guše seljačku bunu. Iz nekoliko objavljenih dokumenata poznato je nadalje da su seljačka gibanja potkraj 1573. zahvatila vlastelinstvo Želin koje su također posjedovali Erdödy. Na temelju svega toga moglo se pretpostavljati da će se u spomenutom arhivu nalaziti barem nešto građe o seljačkoj buni i njenoj prethistoriji. Nažalost, u cijelom se arhivu nalaze samo tri pisma Ambroza Gregorijanca iz 1565. koja se odnose na bitku kod Susjedgrada i Gregorijančevo svrgavanje s dužnosti banovca.

U arhivu obitelji Erdödy u Bratislavi nalazi se inače dvadesetak većih skupina spisa koji se odnose na hrvatska vlastelinštva i općenito na hrvatsku povijest.

U prvom dijelu arhiva nalazi se građa o ovim vlastelinstvima:

Varaždin (1770—1823) — pretežno sporovi ob. Erdödy s gradom Varaždinom.

Moslavina (1755—1798) — građa o vlastelinstvu i spisi o buni moslavačkih seljaka 1755.

Jastrebarsko (1700—1799) — pretežno sporovi s trgovištem.

Samobor (1568—1768) — građa o vlastelinstvu i sporovi s trgovištem.

Voćin (1768—1770).

U skupini spisa pod nazivom »Pisomnosti tykajuće sa jednotlivih panstviev« nalaze se dvije podskupine o posjedima u Hrvatskoj: »Majetok Samobor« i »Rôzne chorvátske majetky«.

Podskupina »Majetok Samobor« sadržava dragocjenu građu o samoborskom rudniku bakra (1630—1710) i desetak godišnjih bilanci samoborskog vlastelinstva iz XVII stoljeća.

Podskupina »Rôzne chorvátske majetky« (1579—1786) sadržava gospodarske spise vlastelinstava Moslavine, Jastrebarskog, Želina, Cesargrada i Varaždina (pretežno XVIII stoljeće).

Veći dio spisa iz odjeljka »Korespondencia« također se odnosi na Hrvatsku. Osobito je važna korespondencija onih članova obitelji Erdödy koji su u Hrvatskoj obavljali različite javne dužnosti. Tako se npr. korespondencija bana Petra Erdödyja (1557—1567) pretežno odnosi na ratovanje s Turcima. Dosta nepoznate građe o političkim prilikama u Hrvatskoj i Vojnoj krajini sadržava korespondencija Đure I (1646—1689), Mirka (1640—1689), Nikole (1672—1693) i Đure II (1667—1712).

U odjeljku »Publico-politica« nalaze se ove podskupine hrvatskih spisa:

»Croatica« (iz XVII i XVIII stolj.): banski spisi, spisi o Vojnoj krajini, saborski spisi itd.

»Insurrectionalia ac subsidionalia« (1800—1823): spisi o insurekciji u Varaždinskoj županiji u doba Napoleonovih ratova.

»Comitatensia« (1712—1782): spisi o Varaždinskoj županiji.

U drugom dijelu arhiva obitelji Erdödy (»Sekretariat Jána Nepomuka a Josefa Erdödyho«) nalazi se skupina spisa »Chorvátske majetki« (38 kartonskih kutija). U toj je skupini sistematizirana gospodarska građa o obiteljskim posjedima u Hrvatskoj za vremensko razdoblje 1740—1824.

III

ARHIVI U AUSTRIJI

Naprijed je spomenuto da su 1969—70. u Beču i Grazu temeljitije proučeni fondovi na kojima se radilo već 1968. godine. O građi koja je pronađena u tim fondovima već smo izvijestili u Arhivskom vjesniku. Ta je građa sada priređena za kserokopiranje (oko 2000 listova).

Pored toga, u Beču i Grazu radilo se na još petnaestak fondova. O seljačkoj buni i njenoj prethistoriji pronađeno je samo dvadesetak novih dokumenata (oko 150 listova). Čini se, dakle, da smo u austrijskim arhivima najveći broj dokumenata o buni 1573. uspjeli evidentirati već u prvoj godini rada na ovom projektu.

U fondu »Ungarische Hoffinanz« u Arhivu dvorske komore u Beču pronađeni su još i ovi spisi o susjedgradsko-stubičkim posjedima:

1548.

Nacrt ugovora kojim kraljevski fisk zalaže Luki Sekelju za 24.000 forinti susjedgradsko-stubičke posjede.

(1548, fol. 60-64, 123-127)

1550. II 8.

Kralj Ferdinand daruje Luki Sekelju susjedgradsko-stubičke posjede.

(Veljača 1550, fol. 10-11)

1552. IV 12.

Spisi o restituciji potomaka obitelji Hennyng — Andrije Bathoryja, Andrije Theufenbacha i Helfrika Sebriaka — na susjedgradsko-stubičke posjede; izvještaj o teškoćama restitucije.

(Travanj 1552, fol. 2-3, 30,47)

1553.

Prijepisi spisa o Susjedgradu i Stubici (isprave o zakupu, darovnica za Jerolima Laskija iz 1540, itd.).

(Srpanj 1553, fol. 2-21)

1553. VII 16.

Uputstvo kraljevskim povjerenicima koji će od Luke Sekelja oduzimati susjedgradsko-stubičke posjede.

(Srpanj 1553, fol. 32-35)

1553. XI 4.

Izvještaj kraljevskih komesara o vraćanju vlastelinstva Susjedgrada i Donje Stubice potomcima obitelji Hennyng.

(Studeni 1553, fol. 1-3)

1556. VI 25.

Spisi i izvještaji o predavanju susjedgradsko-stubičkih posjeda nasljednicima obitelji Hennyng: Andriji Bathoryju i Andriji Theuffenbachu.

(Lipanj 1556, fol. 12-19)

1565. X 6.

Maksimilijan II naređuje Luki Sekelju da podnese izvještaj o godišnjim prihodima vlastelinstva Stubice i Susjedgrada.

(Listopad 1565, fol. 303)

1575. VII 14.

Spisi i izvještaji o pobuni velikotaborskih kmetova protiv krapinskih tri-desetničara.

(Srpanj 1575, fol. 151-165)

U Komorskom arhivu u Grazu pronađena su tri nova dokumenta u kronološkoj zbirci tog arhiva:

1566. XI 12.

Instrukcija Maksimilijana II Franji Tahyju kao kapetanu carske vojske u Južnoj Ugarskoj.

(I. ö. Hofkammerakten, Graz, Chronologische Reihe, Sch. 177a/14)

1572. V 23.

Završna riječ Franje Tahyja u parnici s komorskim prokuratorom Loissom Maierom zbog vlastinstva Stattenberga u Štajerskoj.

(I. ö. Hofkammerakten, Graz, Chronologische Reihe, Sch. 177a/14)

1585. III 18.

Upravitelj vlastinstva Krško potvrđuje da su građani Jurij Pogačnik, Achuz Essich i Petar Laser u seljačkoj buni 1573. izgubili svoje isprave o »kupnom pravu« (Kaufrechtbriefe).

(I. ö. Hofkammerakten, Graz, Chronologische Reihe, Sch. 181/10)

U Štajerskom zemaljskom arhivu u Grazu (Landesarchiv) pronađen je konvolut spisa pod naslovom »Peter Radkay, kays. Hauptman im Bauernkrieg plündert arme Untertanen der Herrschaft Khünsberg«. U tom se dosjeu nalazi 8 dokumenata (oko 40 str.) iz parnice protiv Petra Ratkaja i Josipa Dornberga zbog njihovih akcija protiv štajerskih seljaka za vrijeme seljačke bune (nalozi za pokretanje istraga, optužnica, popis šteta, Ratkajevo pismo Vidu Haleku itd.).

(Laa, Sch. 379, Bauernaufstand 1573)

U Odjelu rukopisa Nacionalne biblioteke u Beču pregledano je oko 100 kodeksa za koje se činilo da bi mogli sadržavati podatke o seljačkoj buni. Kratki prikazi bune pronađeni su u ovim kodeksima:

Njemačka kronika Vojvodine Štajerske do 1676. sadržava (na 3 stranice) kratak prikaz seljačke bune 1573.

(Kodeks br. 7699, fol. 348, 349)

J. C. Aquilinus, Annales ducatus Styriae, objavljeno 1768.

(Kodeks br. 9741, fol. 176, 177)

J. F. von Schrott, Steyerische Cronika; sadržava kratak prikaz seljačke bune izrađen na temelju spisa W. Sporibira "Collectanea" i Ratkajeva djela "Memoria Regum et Banorum".

(Kodeks br. 15440-15442, fol. 103-104)

Fuggerovi izvještaji 1568-1573. Među izvještajima Fuggerovih agenata pronađena su i četiri važna izvještaja o seljačkoj buni (3 iz Beča i 1 iz Venecije).

(Kodeks br. 8949, fol. 398-402, 408).

Summary

SEARCHING FOR THE DOCUMENTS CONCERNING THE PEASANT REBELLION OF 1573. IN CROATIA, PRESERVED IN FOREIGN ARCHIVES

The staff of the Archives of Croatia works on the research project "The peasant rebellion of 1573. in Croatia", intending to collect copies of all documents concerning the rebellion. In 1969. and 1970. research work was done in the central archives and libraries of Hungary, Austria and Slovakia. The most important documents describing the circumstances on the feudal manor Susjedgrad—Stubica (where the rebellion started) were found in the Hungarian State Archives (Budapest), v. g. the terrier of Susjedgrad and Stubica, dated 1566, with additions from 1569. Newly discovered documents, recording questions and answers during the trial of the captured rebels, deserve special mention as well.

In the Central State Archives of Slovakia no documents relating to the military operations during the rebellion were found. There have been noted some letters illustrating the quarrels of the Croatian noblemen interested in Susjedgrad (1565). The records of the Erdödy family contain a significant mass of data about various possessions in Croatia and wars against the Turks.

The main effort in the Austrian archives was to prepare the previously found documents to be xeroxed. Only a limited number of new findings was registered, e. g. the acts of the trial against P. Ratkaj and J. Dornberg for robbing the Styrian peasants during the rebellion. In the Austrian National Library the Fugger news (cod. 8949) yielded three original contemporary reports from Vienna on the peasant rebellion, and one from Venice. Short mentions of the same rebellion are inserted into various handwritten chronicles of Styria, preserved in the same Library.